

BUITEN

11^E JAARGANG N^O. 15.

ZATERDAG 14 APRIL 1917.



Foto C. Steenbergh.

DE LENTE DIE OP ZICH WACHTEN LAAT.
IN HET BAGIJNHOF TE AMSTERDAM OP EEN WINTERSCHEN VOORJAARSDAG (3 APRIL 1917).



Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE LENTE DIE OP ZICH WACHTEN LAAT. ILLUSTRATIES BLZ. 169 EN 180	
DE BELANGWEKKENDE GESCHIEDENIS VAN MEVROUW BALSAME, DOOR GERTRUDE ATHERTON (15)	BLZ. 170
CHINEESCHE WIJSHEID IN SPREUKEN EN SPREEKWOORDEN, DOOR S.	171
VERONA, DOOR MAURITS WAGENVOORT, (GEÏLL.)	BLZ. 172—177
VERBOUW VAN LEVENSMIDDELEN IN EIGEN TUIN, DOOR P. H. BURGERS.	BLZ. 175
BOEKBESPREKING, DOOR E. TH. WITTE	177
EEN HANDIG OPERATEUR, DOOR J. H. FABRE. VERTAALD DOOR G. H. PRINSEN GEERLIGS, (SLOT)	177
EIEREN VAN DEN KIEVIT. ILLUSTRATIE	178
IN 'T LAAG, DOOR A. B. WIGMAN, (GEÏLLUSTREERD)	179
GROENVOEDERSILO'S, DOOR P. H. BURGERS, (GEÏLL.)	179
HET AMERIKAANSCH DUEL, DOOR EWALD GERHARD SEELIGER (20)	180

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke Nummers kosten 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.



De belangwekkende geschiedenis van Mevrouw Balsame

(15) DOOR GERTRUDE ATHERTON.

BEIDEN waren mensen met lange, flinke beenen; ze hadden den afstand naar het huis der Balsames in drie minuten kunnen afleggen. Ze hadden er meer dan tien minuten over gedaan, en toen ze onder de verschillende straatlantarens doorgingen, had zij het gebogen hoofd van den man en den achterovergebogen rug van de vrouw opgemerkt, — terwijl zij zonder twijfel opkeek in zijn oogen.

„In deze stad,” had Miss Crumley verkondigd, „is een vrouw een uitgaanster of ze is het niet. Je weet altijd waar je aan toe bent met de vrouwen hier. D'r is een soort die 't in 't geheim doet, maar te een of anderen tijd kom je d'r toch achter. Mevrouw Balsame heeft hier altijd vertegenwoordigd al wat het beste en hoogste was. Begrijp me goed, ik beweer niet dat ze Rush ooit weer alleen ontmoet heeft, of dat ze ook maar een zier om hem gaf — of hij om haar. Ongetwijfeld voelde ze, dat, toen de zeldzame kans tot haar kwam, om een klein slippertje te maken, die kans te goed was om te missen. Maar toch had ze het niet moeten doen. Dat is waar ik maar op neer kom. Ik zie niet graag dat mijn afgoden leemen voeten hebben.”

Broderick had dit verhaal zoowel zielig als een beetje grappig gevonden. Hij wist dat Miss Crumley zacht van karakter en oprecht was, doch dat zij, niettegenstaande haar wanhopig modernisme, hooge gedrags-idealen voedde. En nu was ze bezig de kat los te laten, die in het karakter van iedere gewone vrouw ergens op de loer ligt.

Doch het geheele gesprek was hem heel kort daarop weer geheel ontschoten. Hij had niet de minste beteekenis gehecht aan een wandeling van een beleefd man met een vrouw die alleen op weg is naar huis op een donkeren avond.

Nu viel ieder woord van dit gesprek hem weder in. Rush, leidde hij af, was verscheidene malen per week bij de Crumley's aan huis gekomen, toen hadden zijn bezoeken plotseling opgehouden, om redenen die alleen hij en Alys kenden. Was zij verliefd op hem geworden?

Of was het enkel gekwetste ijdelheid? En zoo Rush zulk een knap, innemend en verstandig meisje als Alys Crumley — dat bovendien bij nadere kennismaking nog meeviel ook — liet schieten, wat kon hier de reden dan van zijn? Waarom was hij niet verliefd op haar geworden? Had hij soms een ander lief?

Broderick richtte zijn denken op den morgen na den moord,

toen hij Rush in de lobby van het hotel was tegengekomen, en deze gezegd had dat hij erg blij was „hem tegen het lijf te loopen”, en hem te ontbijten had gevraagd. Dit alles was heel natuurlijk geweest, en even natuurlijk was het, dat het gesprek slechts over één onderwerp liep.

Wederom zocht Broderick naar een voortvluchtigen indruk en vond hem. Rush, die een waar genie was als het op juistheid van uitdrukken aankwam, had in den geest van zijn metgezel een indruk van onaantastbaarheid van de weduwe van den vermoorde weten te scheppen.

Broderick had zich later reeds een paar maal verwonderd afgevraagd, hoe hij toch aan dat geestesbeeld van mevrouw Balsame kwam, dat scherp-omlijnd in zijn herinnering oprees, niettegenstaande zijn overtuiging dat zij schuldige was. Ook anderen hadden haar tot in de hoogste hemelen verheven, en hadden toch geen indruk gemaakt op zijn cynischen geest; maar Rush had zijn doel weten te bereiken!

Waarom had hij getracht dit te doen?

Broderick kende Rush al bijna twee jaar, daar hij hem vaak in en ook buiten de gerechtszaal had ontmoet. Steeds als hij op iets uit was in dat gedeelte van het district Brabant, had hij hem opgezocht, en zelfs, als hij den tijd ervoor vinden kon, een avond met hem doorgebracht. Hij hield van de zeldzame doorenmenging van Oost en West in dezen man. Voor den scherpzinnigen, de menschen steeds naar hun waarde schattenden Broderick, vertegenwoordigde Rush het allerbeste in de twee groote, elkaar naar de kroon stekende twee deelen der natie. Hij hield van het mengsel van openhartigheid en voorzichtigheid, van zijn eenvoudige vaderlandsliefde zonder meer, die hierin bestond, dat geen land dan de Vereenigde Staten er iets op aan kwam en het intens, geconcentreerde individualisme. Van zijn koppige Amerikaanse vastberadenheid om te slagen met eerlijke middelen, en van zijn zorgvuldig verborgen romantische neigingen.

Broderick was nu bijna aan het hek der Crumleys. Hij bleef een oogenblik onder de donkere ahorns staan, en keek de lange, schaduwwijke laan af, terwijl zijn eigen, nog zorgvuldiger verborgen romantische trek in zijn karakter de mogelijkheden wikte van een schemerigen avond in die laan met een meisje welks gelaat hem een oogenblik voor den geest kwam. Doch direct verbande hij dit beeld weder, en zocht in zijn herinnering naar den een of anderen sterk op den voorgrond tredenden trek in Rush, die, naar hij instinctmatig voelde, het verband dat hij verlangde zou opleveren.

Na een oogenblik van diep nadenken vond hij het. Rush behoorde tot het soort van menschen, dat niet „de vrouw”, doch „een vrouw” bemint. Juist zijn vriendschap met Alys Crumley leverde het bewijs, dat hij niets voor meisjes als zoodanig voelde. Alleen het bijzondere trok hem aan, en de jeugd als zoodanig liet hem koud.

Daar hij Rush zoo goed doorvoelde, vond hij zijn weg al heel spoedig tot de feiten. Alys, als een echte vrouw, was door zijn veelvuldige nabijheid in de war geraakt, en had zich verraden. Rush, die bevond dat zij zijn eenzaam vrijgezelschap verkeerd uitlegde, en die een eerlijk man was, had zich onmiddellijk teruggetrokken.

Maar waarom? Alys zou een uitstekende en allerliefste vrouw voor hem geweest zijn. Zij was een van die knappe meisjes, die het celibaat tot zenuwzieken maakte, waaruit het huwelijk en het moederschap allen onzin dadelijk en voorgoed deed verdwijnen. Ze zou een uitnemende vrouw voor hem geweest zijn.

Hij zou haar juist het meisje gevonden hebben om Rush aan te trekken, daar hij wist dat Rush kieskeurig was en veel waarde hechte aan het goede, oude Brabantsche bloed. Bovendien kwam Rush nu op den leeftijd, waar op men verwachten kon, dat hij het gezellige van een opgeruimde, energieke, maar toch vrouwelijke vrouw voortdurend om zich heen zou gaan verlangen. Hij had hier zekere teekenen van waargenomen.

Klaarblijkelijk had Alys niet geheel voldaan aan Rush's heimelijk ideaal van de algeheel begeerlijke vrouw, en had zij ook geen voldoening geschonken aan zijn sterk-romantischen trek, dien hij had gepoogd te begraven onder de duffe wetboeken. Welk soort vrouw kon dan aan al wat hij begeerde voldoen?

Broderick herinnerde zich een zekere ridderlijke vervoering in de blauwe oogen van Rush, een vervoering die telkens weder te voorschijn kwam, en dan weder verdunde, als zij over mevrouw Balsame praatten. Broderick herinnerde zich nu die oogen — de oogen van een man, jong en vurig als hijzelf — — hij verbeeldde zich bijna het beeld van de vrouw er in gezien te hebben. Hij deed zijn indruk van mevrouw Balsame, die hij dien dag voor het eerst gezien had, herleven, en beschouwde hem zoo onpartijdig mogelijk. Een mooie, bekoorlijke vrouw — voor een man met de beperkte ondervinding en het idealisme van Rush; moeilijk te voldoen, trotsch, gracieus.

Ook zag ze er geen dag ouder dan dertig uit, al moest ze zeker al heel wat jaartjes meer tellen — hij herinnerde zich de doodsberichten van haar man. Daarin was vermeld dat hij ongeveer twintig jaar getrouwd was geweest. Misschien was zij zijn tweede vrouw, doch neen — maar dat kwam er ook eigenlijk niet op aan. Rush was juist iemand om verliefd te worden op een vrouw die ouder was dan hijzelf, zoo zij tenminste nog jong van voorkomen en even kuischelijk-lieftallig, even ongenaakbaar was als mevrouw Balsame. Alle romantische mannennaturen gelooven in de ongepeilde diepten van de vrouw als zij verliefd op haar zijn, aldus overdacht de reporter cynisch, en mevrouw Balsame was er net

een vrouw voor om eerst in haar veertigste een hevige liefde voor iemand te gaan voelen, en om een dergelijke passie aan een hardwerkenden idealist als Dwight Rush te inspireren.

Mevrouw Balfame en Dwight Rush! Broderick stond nu volkomen stil, een paar pas van het hek der Crumleys af, en float.

Kon Rush dat schot afgevuurd hebben? Broderick herinnerde zich dat de advocaat hem had verteld, dat hij den avond te Brooklyn voor zaken had doorgebracht.

Broderick schudde krachtig het hoofd. Voor zoover het hem betrof, zou Rush nooit gevraagd worden zijn alibi te bewijzen. Hij geloofde niet dat Rush het gedaan had, en hij was niet van plan ook maar een oogenblik langer over dezen inval na te denken. Rush was er de man niet naar om een laffen moord te bedrijven, zelfs niet voor een vrouw. Als hij den man had wenschen te dooden, dan zou hij zich in een verkiezingsrelletje hebben gemengd, den kerel gedwongen hebben zijn revolver te trekken, en dan zelf dubbel zoo vlug gevraagd hebben.

Broderick was er meer dan ooit van overtuigd dat mevrouw Balfame de daad had verricht, en hij had het verband dat hij zocht gevonden.

Voor dien avond wist hij precies wat hij doen moest; en zonder verder dralen ging hij op de deur der weduwe af.

XIV.

Het souper was geëindigd en Broderick en Miss Crumley zaten in het atelier. Mevrouw Crumley had zelf menschen bij zich. Het atelier was behangen met olijfgroen burlay en overal lagen artistieke schetsen. Voor hij zich in een gemakkelijken stoel zette, bekeek Broderick de schetsen die zij het laatst had gemaakt, en moedigde haar met een paar woorden van kieschen lof aan.

„Houd vol, Alicia. De volgende maand, als je klaar bent om het baantje aan te nemen, kom je aan de „News”. Vooral je figuren zijn er wonderbaarlijk op vooruit gegaan. Dat was altijd je zwakke punt. Miss Loys, onze mode-redactrice, trouwt de volgende maand. Daar zou je bijvoorbeeld mee kunnen beginnen. Dan ben je er eenmaal in, en kun je gemakkelijk iets beters krijgen als er iets openkomt.”

Alys knikte met nadruk. „Geef me werk, en liefst zoo gauw mogelijk. Wat het is kan me minder schelen. Maar werk, en liefst veel, moet ik hebben. Het is niet alleen omdat ik mijn werkkraft wensch te benutten, maar ik heb al wat ik missen kon aan lessen uitgegeven.”

„Ik zal ervoor zorgen. Meisjes als jij hoeven niet te bedelen.” Broderick sneed het puntje van zijn sigaar en keek een oogenblik zonder iets te zeggen naar haar fijn profiel.

Voor het eerst merkte hij op, dat zij het weinigje vleesch dat vroeger haar fijne beenderen had bedekt, erbij ingeboet had, en het rose het bleeke ivoor harer wangen slechts kleurde, als het gesprek haar opwond. Maar zoo mogelijk was ze nog knapper — neen, aantrekkelijker — dan ooit, want er was meer diepte in haar gelaat, dat niettegenstaande de fijne scherppte, zijn critischen mannelijken smaak toch had toegeleken te vurig te zijn, te zeer geneigd om haar persoonlijkheid zonder voorbehoud uit te storten als zij in vuur geraakte. Nu vielen de oogleden lichtelijk neer, wat kon duiden op vermoeidheid, maar lengte en geheimzinnigheid gaf aan de vreemde, olijfkleurige oogen. Haar rose mond, met zijn korte bovenlip, was naar zijn smaak te klein, maar haar trekken waren daarentegen veel zuiverder, en de lange kaken, bijna even scherp als een lemme, zouden haar eigen artistieke ziel in verrukking gebracht hebben. Zij was tamelijk klein (tot haar eigen verdriet), doch de lange lijnen die zij zich schiep in haar huisdracht, maakten haar figuur zeer verleidelijk, en de slappe, lompe gratie der mode stond haar wonderbaarlijk goed. Dezen avond droeg zij een „butterfly”-japon van georgette (als altijd bewonderenswaardige effecten scheppend in haar katoentjes, daar zij de kostbaarder stoffen niet kon bekostigen), de kleur van de Amerikaanse schoonheidsroos, en een smalle band van olijfkleurig fluweel om haar mageren ivoor-blanken hals. Nu zij daar zoo in gedachten verzonken in de gloeiende kolen zat te staren, had haar houding algeheel rust kunnen uitdrukken, ware het niet geweest, dat haar handen zich voortdurend rusteloos bewogen. Ook merkte Broderick op, dat zij donkere holten onder de oogen had. „Arm kind!” dacht hij. „Ze heeft 't leelijk te pakken gehad, en kampt er tegen zoo hard als ze kan. Maar wat is 't jammer!”

Toen hij een lucifer aanstreek stond zij op, en na een la in de tafel geopend te hebben, haalde zij er een doos russische sigaretten uit. „Die bewaar ik hier,” zeide zij, „omdat ik moeder niet wil shockeren; en tegenwoordig veroorloof ik me zelden dure dingen. Maar dezen avond wil ik weer eens echt feestelijk rooken. Ik vind het dol om je hier weer zoo eens bij mij te hebben, Jimmy. Ik heb gehoord, dat je geëngageerd bent. Is dat waar? Het lijkt tenminste wel alsof je alle anderen in den steek hadt gelaten.”

Broderick kleurde, en zag er zoo schaapachtig uit als een bijzonder wereldwijze reporter maar kan. „Nou, nog niet heelemaal,” gaf hij toe. „'t Heeft moeite genoeg gekost en ik heb niet zooveel tijd als ik wel zou wenschen, maar — ik hoop — enfin, ik geloof dat nu alles verder gladjes zal gaan —”

„Goed zoo, Jimmy, goed zoo!”

„Een oogenblik lang staarde ook hij in de kolen, terwijl zijn oogen zachter werden; en toen verbande hij weder dat liefelijke beeld, hetwelk hij had opgeroepen: geen onzin in Elsinore, terwijl hij het ingewikkelde Balfame-mysterie nog op te lossen had, tot eer van de New York News.

„Alys,” zeide hij, terwijl hij zijne lange beenen uitstreekte, en zich erg behagelijk zette, „ik wou graag eens vertrouwelijk met je praten over mevrouw Balfame.” Hij zweeg even, en keek haar recht in de oogen terwijl hij zijn pijl afschoot. „Ik ben tot de slotson gekomen, dat zij hem heeft doodgeschoten —”

„Jim Broderick!” Alys sprong op, met groote oogen, waarin het toornig lichtte. „O, jullie courantenlui! — Wat vreeselijk vind ik dat!”

„Waarom? Ga zitten, kind. Iemand heeft het toch gedaan, niet waar? En ongetwijfeld is die iemand de persoon, die er het meeste belang bij heeft hem uit den weg te ruimen.”

„Maar mevrouw Balfame niet. Ik verzeker je, dat ik grootgebracht ben bij mevrouw Balfame. Ik zou net zoo gauw mijn eigen moeder verdenken.”

„Neen, waarde vriendin, dat zou je niet. Mevrouw Crumley is op haar manier aanbiddelijk, maar het valt niet te ontkennen, dat ze in de vijftig is. Ze is geen mooie vrouw, die er minstens tien jaar jonger uitziet, dan ze het recht heeft te doen. Snap je?”

„O — maar —”

„Bekijk de zaak maar eens. Onlangs zei je, dat je geloofde, dat mevrouw Balfame diepten bereikt had, of iets anders, dat je sexe al even bestorven op de tong ligt. En niet minder dan tweemaal in de laatste veertien dagen schrok je van de eigenaardige verandering, die haar gezicht onderging. Zeer zeker was de schets die je van haar maakte, terwijl ze de zaal van de Country-Club afstormde, dat van een vrouw, die tot alles in staat is. . . .”

„Van een beminnelijke, wel-opgevoede vrouw, die gebrutaliseerd is door het gedrag van een dronken bruit van een echtgenoot. Denk je soms dat er één vrouw leeft, die niet nu en dan in een furie verandert door haar man?”

„Ongetwijfeld. Maar, zie je, de dood van den bruit had wel heel erg gauw plaats na de transformatie-scène die afgespeeld werd achter het uitdrukkingvolle gelaat van de dame, die jij op papier hebt vereeuwigd. . . . en geen pas-gecreëerde duivel is zoo volkomen als die, welke oprijst uit de débris van een engel. Als kalme, vrouwen, die zichzelf anders volkomen weten te beheerschen, losbarsten, dan mogen ze zich met de snelheid van een orkaan weder beheerschen, maar een van de leelijke gezichten van hun verborgen verzameling is voor een ondeelbaar oogenblik voor het oog van het publiek zichtbaar geweest. . . .”

„O! O!”

„Ik heb iedereen verdachte nagegaan, en bovendien nog verscheidene op wien geen verdenking gevallen is. . . . tenminste nog niet. Volgens mij zijn er maar twee menschen van wie het bewezen zou kunnen worden dat ze den misdad bedreven hebben.”

„En wie is de ander dan?”

„Dwight Rush.”

(Wordt vervolgd).

Chineesche wijsheid in spreuken en spreekwoorden.

De oude Chineesche wijsgeer Confucius van voor 24 eeuwen heeft aan zijne broeders vijf voorschriften nagelaten, die aldus luiden: „Hebt den Keizer lief en gehoorzaamt hem; hebt uwe ouders lief en gehoorzaamt hen in dit leven; en, als ze gestorven zijn, blijft hen vereeren; gij, echtelieden, hebt elkander lief en bewaart de eensgezindheid; gij broeders, bewaart de onderlinge liefde en achting voor elkander; en gij, vrienden, weest trouw en onbaatzuchtig”. En op eene andere plaats in zijne geschriften, zegt Confucius: „De vorst zij vader en moeder voor zijn volk. Kinderlijke piëteit en broederliefde zijn de wortelen der menscheijkheid. Man en vrouw, in volle harmonie levende, zijn als de muziek van harp en fluit.” Als eene eigenaardige tegenstelling is van hem bekend: „de *Wijze* stelt *zich zelven* de hoogste eischen, de *dwaas* doet het *anderen*.” En voor alle regeeringen geldt: „indien gij wetten geeft, weest gestreng, maar zorgt voor eene milde toepassing”.

Naast de theorieën van deugd en zielenadel staan ook in China de cynische zegswijzen, die het practische leven toelichten. „Dit is het voornaamste”, zegt Confucius, „dat men goed is voor alle menschen”. O ja, denkt het spreekwoord, dat is heel mooi en lief, maar het zegt er bij: „er zijn in deze wereld maar twee goede menschen: de eene is al lang dood, en de andere moet nog geboren worden”. En als het verder bij Confucius heet: „De Keizer is ééne liefde voor allen, een vader voor al zijne onderdanen, en de onderdanen hebben den Keizer lief, gelijk ze hun vader beminnen”, dan vervolgt het spreekwoord: „De Keizer bevindt zich nooit zoo goed en veilig in zijn paleis, als wanneer de geruchten hem in de provincie, ziek liggend, verklaren”. Het komt ook dikwijls voor, dat spreekwoordelijke gezegden in China op de onze gelijken: „Waar het geluk komt, wie komt daar niet? En waar het geluk niet komt, wie komt daar wel?” Het is, alsof men de *Spaensche Wysheyt* van Huygens leest: „Wie arm is, wil elk maagschap wijken, en elk is maagschap van de rijken”. Ten onzent heet het: „de morgenstond heeft goud in den mond”, maar de Chineezen zeggen: „drie dagen vroeg opstaan beteekent één dag meer te leven”.

Ten slotte nog deze zegswijzen: „er zijn overal blinde lui, die op hooge bergen moeten klimmen, eer ze de schoonheid der natuur zien”. „Eene vrouw, die over haar man heerscht, is als eene hen, die kraait”. „Alle onbekwame arbeiders klagen over slecht gereedschap”. „Hoe meer menschen we kennen, hoe minder we de menschen kennen”.



VERONA. GEZICHT OP DE ST. JORISKERK.

VERONA.

VEEL meer dan voor Frankrijk, geldt voor Italië het gezegde, dat ieder twee vaderlanden heeft: zijn eigen en dat. Iedere geletterde wel te verstaan. Zij in wier ziel geen echo's weerklinken van de harmonieën der ontwikkeling van de Europeesche menschheid, kunnen Italië liefhebben om de heerlijkheid zijner natuur, zijn mooie steden, zijn in vele opzichten zoo aardig volk. Voor een ziel, verrijnd door studie, is dit land oneindig mèer. In dezen zin is Italië het ziele-vaderland van ieder. Die het niet kent verlangt er heen, die er geweest is er terug te keeren, die er is er te blijven. Van het heden met zijn vragen en angsten gaat de gedachte uit naar het verre, naar de jeugd van dit dolle Europa, dat in zijn hoogmoedige beschaving meer verwilderd is dan het land der Papoea's.

En toch... hoeveel schoonheid ook in dat heerlijke verleden, waaruit wij zelf zijn opgegroeid. Nergens beter dan in de Italiaansche steden, vooral in die van het Noorden des lands, gevoelt men de identiteit van verleden en heden, en dat onze oogst niet heeft kunnen opbloeien zonder de zaaiing des verledens. Het is een welhaast-goddelijke identiteit, welke zich eerst, in den Romeinschen staat, bewijst in nooit-gekende schoonheid en macht, dan weer ondergaat in nacht en verwildering der middeleeuwen, waaruit zij, schooner dan ooit, opnieuw opbloeit: de Rénaissance, onze moderniteit, welke zich echter in zelfverwoesting dreigt te verliezen, om zich later — kunnen wij nalaten dit te hopen? — te herwinnen in opnieuw nog niet gekende heerlijkheid.

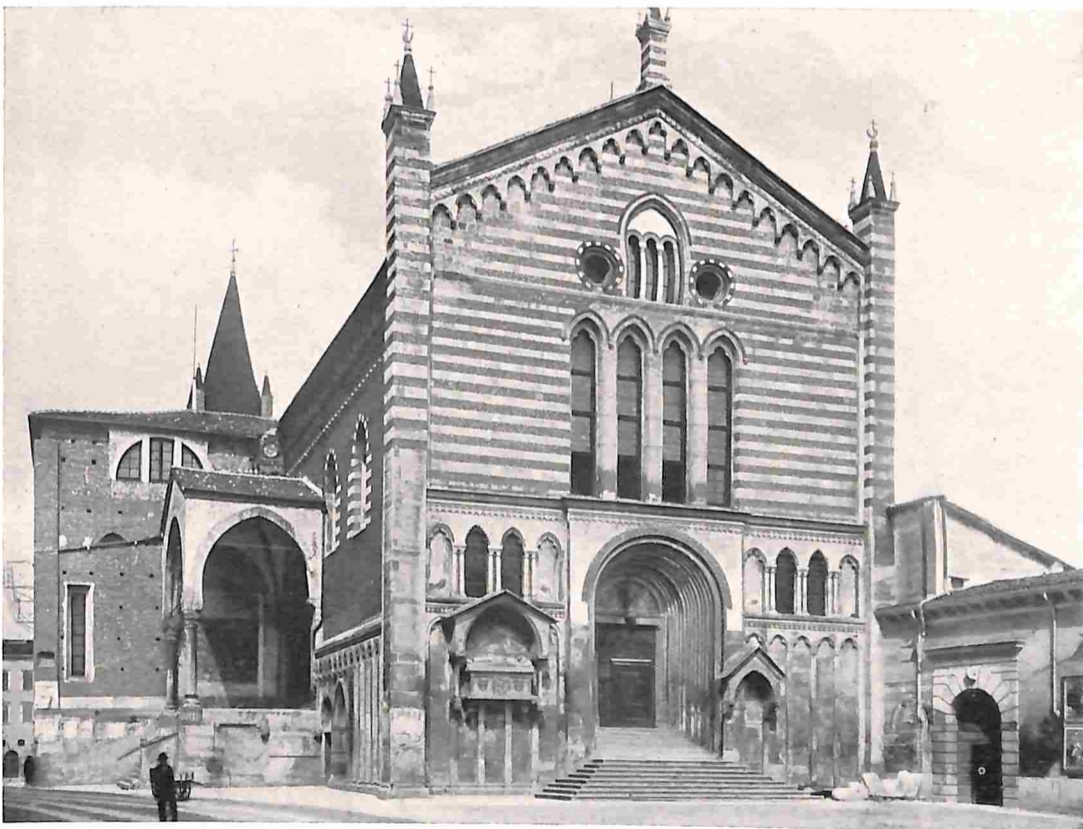
Completer dan Rome met zijn geheel enig verleden van

fabelachtig wereldrijk; duidelijker dan Florence, de geboortestad van een nieuw evangelie van schoonheid; meer omvattend nog dan de prachtige handelsrepublieken Venetië, Genua, wijl deze zich immers voornamelijk keerden tot de Oostersche wereld, bevat Verona de geschiedenis van geheel het Westersch Europa. Zij is een mijlpaal tusschen twee werelden en twee rassen: de Oostersche wereld en de Westersche, het latijnsche ras, dat de apotheose te zien geeft der oude Oostersche beschaving uit Phoenicië, uit Egypte, uit Griekenland zich door het Appenijnsche schiereiland opstuwende naar het hart van Europa, en het Germaansche, van echt-arischen oorsprong, dat zich wel is waar later in dienst stelt der schoonheid, maar dan ook allengs onze eigen beschavingsvreugde doet opbloeien, welke echter in het jammervol wereldmoment van nu dreigt vernietigd te worden.

Dit is de betekenis van Verona en andere Noord-Italiaansche steden altijd geweest, dat zij, grenssteden van twee werelden en levensbeschouwingen, om beurt bezeten werden door de overwinnaars van het oogenblik. De strijd tusschen Germaansche beschaving en Latijnsche, tusschen Keizerrijk en zelfregering, tusschen Ghibellijnen en Welfen, is daar zelfs nu nog niet beslist. Integendeel woedt hij in dezen oorlog feller dan wij dachten, dat ooit weer mogelijk zou zijn. Zooals vijf of zes eeuwen voor onze jaartelling de Keltische Cenomanen — en ik erken gaarne dezen naam hier neer te pennen zonder dat hij mij zelf iets zegt — de plek aan der Alpen voet, waarop Verona staat, ont-

rুকken aan de oerbewoners om er zich in een sterkte te vestigen, zoo is het Verona van heden een hoogst gewichtige versterking in den strijd van Italië tegen Oostenrijk, dat er nauwelijks een halve eeuw geleden uit weggedrongen werd naar die toppen der Alpen, waarop het bleef neerspieden over het Italiaansche laagland, tot dezewereldstrijd het daarvan wegdreef.

Welnu, zoal niet van de Cenomanen — gij weet wel — dan toch van hun Romeinsche overwinnaars, u en althans mij beter bekend, af, is Verona een levende stad. Zooals een grijsaard groeven in het voorhoofd heeft van wat in zijn jeugd slechts bij het fronsen rimpels waren, zoo heeft zij van haar jeugd de prachtige bouwvallen over van haar Romeinschen grooten tijd. Daar is het Romeinsche theater uit den tijd van dien Caesar Augustus onder wiens regeering het Christendom ontstond. Bouwval ook deze, evenals zoovele andere schouwburgen uit den klassieken tijd elders, is de schouwburg van Verona beter behouden gebleven dan enig ander theater dat 18 eeuwen telt. Het feit alleen reeds dat wij „Christenen” zijn — of Joden, maar in dit opzicht kunnen wij hen in ons evangelie der klassieke schoonheid opnemen en laten zij zich dit welgevallen — doet ons dezen schouwburgbouwval als iets levends aanzien. Plautus werd hier vertoond, zooals zijn *Tweelingen* onlangs vertoond is door het Nederlandsch Tooneel, een beetje anders misschien. Maar ook in de 18e eeuw nog werd dit theater voor tooneelvoorstellingen gebezigd. En nog



VERONA. DE GROOTE ST. FERMUSKERK, ROMAANSCHER STIJL 1065(?)—1143. LINKS VAN DEN INGANG DE SARCOPHAAG VAN AVENTINO FRACASTORO, LIJFARTS VAN CAN GRANDE I (1368).



VERONA. HET AMPHITHEATER (ARENA) IN ZIJN TEGENWOORDIGEN BOUWVAL.
LINKS NOG EEN STUK VAN DEN BUITENGEVEL, IN 1814 DOOR AARDBEVING VERWOEST.

dit: de meesten onzer, die de toekomst huns lands wèl begrijpen en in dezen wereldstrijd hun hart vasthouden voor een gelukkig haast niet meer mogelijke te beslissende overwinning van het *Deutschum*, ofschoon hun een al te beslissende nederlaag allerminst gewenscht lijkt, zij gevoelen zich toch hartelijk Germaan, juist wijl de Nederlandsche tak van den Germaanschen eik de schoonste beschavingsvruchten heeft gedragen. Germaan dus zonder meer „Nederduitsch” te zijn, zien wij, Nederlanders, in het theater van Verona, dat dan Bern genoemd wordt, de herinnering aan den tijd der Volksverhuizing, toen de menschheid uit Noord-Europa het Appennijnsche schiereiland binnendrong en haar vorsten eeuwen lang ook vorsten waren in dit liefelijke land. Toen Theodorik de Grootte in de 5e eeuw dit reusachtige theater deed herbouwen tot paleis, zonder echter veel aan de toeschouwersruimte en het proscenium te wijzigen, hield ook hij op zijn wijze dezen ouden burg levend. De hemel gave, dat wij de Duitschers van heden op even goede gronden konden vrijspreken van als barbaren kostelijke monumenten te hebben verwoest, als de geschiedenis de Goten vrijspreekt van de beschuldiging der Italianen, dat zij de grootsche werken der Romeinsche oudheid hebben vernietigd. Het tegendeel is waar: de Goten in Italië eerbiedigden die bouwwerken en hielden ze in stand. Nog meer zou er ook van dit nobele antieke bouwwerk, het theater te Verona, zijn overgebleven, zooals van het grootsche amphitheater, indien de Italiaansche edelen en bisschoppen der middeleeuwen ze niet hadden aangezien voor gemakkelijk-bereikbare steengroeven, waarin zij het marmer en den baksteen voor hun paleizen en kerken slechts voor het weghalen hadden.

Met gelijke oogen maar meer ontzag nog om de grootschheid zijner verhoudingen, beziet men het reusachtige bouwwerk van het arena of amphitheater. Het is van Diocletianus, en haast nog indrukwekkender dan het Colliseum van Rome, dat ook meer verwoest is dan dit bouwwerk. Indien niet in 1814 een aardbeving de buitenste omcirkeling had neergeworpen, dan zou het waarschijnlijk nog heden zoo gaaf wezen, dat een Amerikaansch circus er zijn voorstellingen in kon houden. In ons nadenken is dit bouwwerk nog levend, althans jonger van leven dan het schijnt, want de Germaansche heldensagen noemen ook dit als palatium van dien Theodorik, wiens naam als Diederik van Bern — en waarom zouden wij, Nederlanders er niet kort en goed Dirk van maken? — is blijven voortleven.

Heel even ouder, uit den besten tijd van keizer Gallienus, 265, is dan die mooie poort, nu de Bórsaripoort geheeten, welke midden in het stadsverkeer met

zijn twee bogen van onderen en twee reeksen-hooge kleinere bogen van boven wel een voorgevel lijkt, waar achter door onbekende oorzaak het paleis is weggevallen. (Afb. op bl. 177.)

En deze klassieke stadspoort dan, door de Gotische „barbaren” evenzeer ontzien als door de middeleeuwsche, doet ons wel zeer vertrouwelijk aan als een bouwwerk van zeer jong leven, van gisteren haast. Want de groote bouwmeesters der Renaissance hebben, toen de paleisbouw van opnieuw herboren kunst moest getuigen, niets beters weten te doen dan de lijnen en verhoudingen dezer stadspoort vrijelijk na te volgen, zooals de latere bouwmeesters dit hebben gedaan van Bramante’s Kanselarij te Rome of Vassari’s Officiën te Florence.

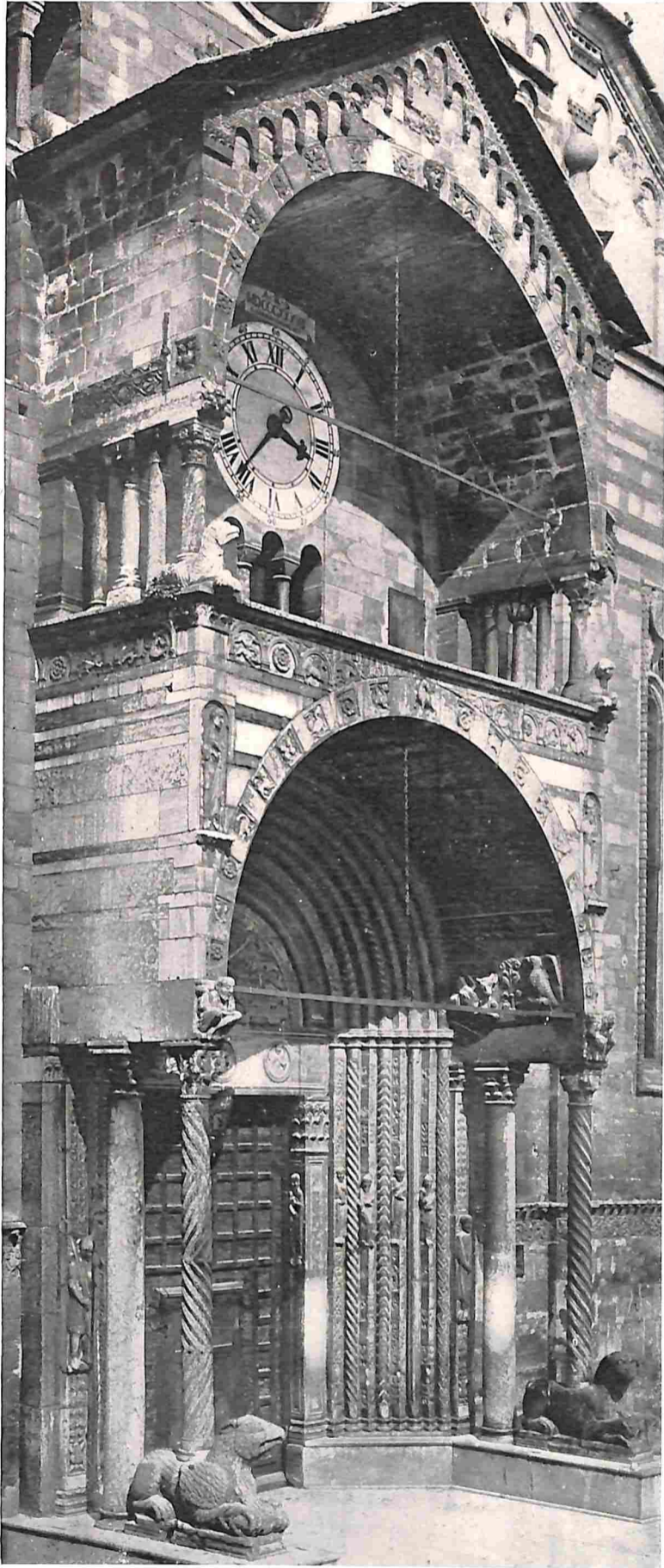
Dit is het wat hier bedoeld wordt met de bewering, dat een stad als Verona, zoo oud als zij is, nog zoo levend is voor ieder wel belezen ziel. Want, niet waar, wij mogen dan heden in onze straten voor andere doeleinden anders bouwen, een stuk architectuur als deze *Porta dei Bórsari* doet ons gemeenzaam aan. Wij hebben er wel iets van in onze eigen steden gezien, ongeacht nog de historische herinneringen, welke zij opwekt. Of dan achter het grootsche Arena te Verona het neo-klassieke stadhuis op de ruime *Piazza Brà* in al zijn nuchterheid te voorschijn komt, het is allerminst zoo leelijk als het stadhuis te Rotterdam, dat weldra zal verdwijnen, of zoo nuchter als de reeds verdwenen Beurs te Amsterdam was: bouwwerken, welke ten onzent ongeveer in denzelfden karakterloozen tijd, de eerste decennien der vorige eeuw, ontstonden, doch evenals het stadhuis te Verona hun lijnen en verhoudingen ontleenden aan de bouwkunstige vormen, welke de *Porta dei Bórsari* of het Theater en het Arena



VERONA. HET VICTOR-EMANUELPLEIN — VOORHEEN BRAPLEIN —.
LINKS EEN GEDEELTE VAN HET ROMEINSCH AMPHITHEATER, OP DEN ACHTERGROND HET STADHUIS.

ter navolging gaven aan Bramante, Michelangelo en Giorgio Vassari.

Zoo bekoort het ons, nadat wij in de steden van Midden-Italië de zuiver-Latijnsche beschaving hebben lief gekregen, dat wij reeds in die van Noord-Italië iets van ons zelf terug vinden. Met hoeveel genoegen immers hoort men, uit het Oosten terugkeerende, de weinige Germaansche woorden, het „ja” bijvoorbeeld in Noord-Macedonië, waar de taal toch weinig anders met de onze gemeen heeft. Terwijl in de klassieke bouwwerken van Verona de laatste schoonheid uitbloeit van het Grieksch-Latijnsche verleden, erkennen wij er in de oudste Gotische bouwwerken reeds iets van de eerst nog stugge bijna woeste Germaansche ziel. Het is de stad van dien Longobardischen koning, die zijn gemalin te drinken geeft uit den schedel van haar door hem verslagen vader. Zij moet eerst eeuwenlang speelbal zijn van Welfen en Ghibellijnen, Ghibellijnen en Welfen aler zij



VERONA.
HOOFDPORTAAL VAN DEN DOM IN ROMAANSCHEN STIJL,
MET DE FIGUREN VAN DE PALADIJNEN VAN KAREL DEN
GROOTE (1135).

geheel zichzelf wordt onder haar eigen vorsten van de Scaliger-familie. Een weinig Ghibellijnsch is zij nog. Ook heden draagt zij het merkteken van haar partijkiezen in de zwaluwstaartvormige tinnen harer torens. Maar reeds in de tweede helft der 13e eeuw is zij zichzelf, wijl zij met Mastino della Scala, een harer zonen, haar eigen weg gaat naar de Italiaansche wedergeboorte.

Mastino della Scala, Can Francesco della Scala: wat zeggen ons de namen dezer ijzeren *condottieri*, waar wij in onze eigen geschiedenis den wel harder klinkenden, maar innerlijk zooveel welluidender naam kennen van hun geleerden afstammeling aan onze universiteit, den grooten Scaliger? Opnieuw dan weer een aanknooppingspunt tusschen onze ziel en de schoonheid dezer stad.

Maar na deze herdenking van den Leidschen geleerde in zijn vaderstad, willen wij ons hier slechts bezig houden met zijn naar lichaam en ziel gepantserde voorvaders, de eerste eigen heerschers van Verona. En wijl wij dan lang blijven stilstaan voor de herinneringen aan hun verleden, vooral bij dat prachtige gotische grafmonument op het Plein van Sinte Maria de Oude ter ere van Mastino II (afb. op blz. 176), is het noodig om even onze aandacht te bepalen op de in ons oog ietwat kinderlijke gemoedsstemming dezer geweldige heerschers, die hun naam „della Scala” — „Van de Trap” — illustreerden door voornamen van Mastino (wachthond) en Can (hond), om te kennen te geven, dat niemand ongestraft Verona binnen kwam, die er niet gewenscht werd. Dus zijn hun monumenten meestal gekroond door hondenkoppen. Maar wanneer men tot de statige graffombe van Mastino II opziet, vergeet men de kinderlijke speelschheid dezer ornamentatie, om slechts de hooge oprijzing en de statige pracht van het geheel te zien. (Afb. op blz. 176).

In den nog duisteren tijd, waarin de familie Della Scala opkomt, rijst ook tevens op het genie van Verona, dat zich — geboortestad eertijds van Vitruvius — in 't bijzonder uitte zal in bouwkunde, maar daardoor zich door geheel Italië, zelfs in Parijs, doet eerbiedigen met de bouwwerken van Fra Giocondo en ietwat later Michel Sanmichele. Zij zijn in de eerste plaats vestingbouwers, maar wat zij als bouwmeesters van paleizen beteekenen, daarvoor heeft men op de pleinen en in de straten van Verona slechts om zich heen te zien. Dit is allermint verwonderlijk. Door zijn grootsche klassieke bouwwerken al dadelijk was Verona bestemd om in de Wedergeboorte van Italië de schoonheid der bouwkunst het eerst in nieuwe gedachten uit te spreken, te eer wijl zij toch ook in haar kerken in Romaanschen bouwstijl, gewijd aan Sint Laurens, Sint Fermus of Sint Steven, maar vooral in het hoofdportaal van haar Domkerk heerlijke voorbeelden bezat van de bouwkunst uit de vroege middeleeuwen.

Ook ten opzichte der schilderkunst is Verona een voorganger, al sluiten haar schilders zich ook spoedig aan bij die der machtiger of bloeiender zustersteden. Doch al mag ook Venetië er prat op zijn, dat zij Paolo Caliari tot zijn prachtigste werken heeft bezielde, deze is wereldberoemd geworden als „Il Veronese”, en doet dus zijn schoone geboortestad dankbaar van zijn roem meegenieten.

Het lieve Verona is het zeker een aantrekkelijkheid te meer, dat Shakespeare het twee zijner stukken als plaats der handeling aanwijst. Het heeft den Engelschen dichter ook gretig bij de stadsheiligen ingedeeld, niet enkel door een monument, maar ook door er voor in te staan, dat dit alles „waar gebeurd” is. Ongetwijfeld, de dichter van *Romeo and Juliet*, wie hij, die zich Shakespeare noemt, ook geweest moge zijn, ontleende zijn dichterlijk verhaal aan de novellen van een Italiaansch dichter, die van de waarheid der gestelde vraag of het de nachtegaal was of de leeuwerik, wiens gezang het oor der geliefden trof, allicht iets meer wist dat den Veronesen recht gaf om het huis no. 7 der Via Gappello aan te wijzen als dat der familie Capuletti. Maar Julia Capuletti kennen wij door William Shakespeare en niet door Luigi da Porto en juist daarom is haar geschiedenis ons zoo vertrouwd, en gelooven ook wij, dat het „de nare leeuwerik” was „en niet de nachtegaal”, die zong.

Niet waar, deze lieve gegevens uwer persoonlijke beschavings-geschiedenis maken U allengs vertrouwd met Verona. Daarom blijft deze Noord-Italiaansche provinciestad ook zoo geheel het zieledeel van hem of haar, die de geschiedenis der Europeesche zelfstandig bestaan als republiek geregeerd door de machtige Scaliger-despoten ook slechts kort, wanneer zij, begin der 15e eeuw, in handen der Venetianen valt, blijft zij, met een korte overheersching door keizer Maximiliaan I, bijna het schitterendste pand der republiek van Sint-Marcus tot Napoleons tijd.

Vanzelf zijn wij met deze historische herinnering aangekomen op haar Groenmarkt, de beroemde „Piazza delle Erbe, een van de mooiste pleinen van het aan mooie pleinen zoo rijke Italië” (afb. op blz. 177). En, opdat dit oude plein, aan welks einde de gevleugelde leeuw van Sint-Marcus zich op zijn marmeren kolom verheft, ook deel hebbe aan de geschiedenis van den wereldstrijd van dit geleeden een bom, waarvan de uitbarsting aan meer dan 60 vrouwen en kinderen het leven kostte, ongerekend enkele mannen.

De Groenmarkt van Verona is het oude *forum* der stad in den Romeinschen tijd, maar wanneer men dit plein vol van de dagelijksche bedrijvigheid ziet in den zonneschijn waartegen

zoovele blanke schermen zijn opgezet, die wel reusachtige paddestoelen lijken, waarop de statig-belijnde paleizen der Veronesche familiën neerzien, dan moet men erkennen, dat het als forum niet grootscher heeft kunnen zijn dan als Groenmarkt. In het midden van al die luidtadige marktkraampjes staat ook nog de Podestaat der republiek gehuldigd werd, ook toen hij een dehouder was van den Doge van Venetië. Maar, ofschoon niet zoo merkwaardig van marktgewoel, de nabij liggende Piazza-Dante is nog meerleke en statiger, want zij wordt gevormd door vier reeksen heerlijke paleizen, zooals men in zulk een provinciestad, als Verona is, elders niet kan bewonderen.

In de 18e eeuw, onder het geheel vergeestelijkt en zoo genoeglijk het leven genietende opperbestuur van Venetië, toen de gevleugelde Leeuw van Sint-Marcus reeds de kracht van zijn adelaars wiekslag had verloren, was Verona een der brandpunten der muzikale bezeele van Italië, welke toen een eeuw Europa bezieldde. Het is dan de familie Maffei, waarvan het paleis zoo statig een achtergrond vormt op de Groenmarkt voor de kolom met den Venetiaanschen leeuw, die Verona, althans intellectueeler wijs, beheert. Het Philharmonisch orkest, dat aan Scipione Maffei het ontstaan dankt, brengt de instrumentale muziek tot een dan nog niet bereikte, sedert zelden overtroffen hoogte van volmaaktheid.

In dit vluchtig overzicht van de verleden schoonheid der stad, zoo levend nog wijl zij een stuk zielegeschiedenis van ieder individu van hoogere beschaving vertegenwoordigt, zijn wij welhaast aangekomen in den nieuweren tijd. In een lieflijk heuvelschap kijkje daarop dan de Sint-Joriskerk aan den Etsch — wordt zij op haar schiereilandje door dezen machtigen stroom aan drie zijden omslingerd. Dit is haar strategische beteekenis. De natuur heeft Verona aangewezen tot versterkt kamp. Daarom werd zij, na 1816, met Peschiera, Mantua en Legnago de beruchte Vesting-vierhoek der Oostenrijkers, tot het jaar 1866 een einde maakte aan de drukkende overheersching, Ghibellijnsche overheersching, van dit Italiaansche land. Maar een nieuwe wereld is in wording. Verona, ook nu voor het Vereenigd Italië een machtig bolwerk van natuurlijke versterking en vestingkracht, het midden bolwerk van den Italiaanschen strijd ter bevrijding van het nog „onverloste land”. Als deze lieve en mooie stad, waarin onze ziel zoo menig rustpunt van schoonheid vindt, maar gespaard blijft voor bomwerpende vijanden.

Overneming verboden.

MAURITS WAGENVOORT.

VERBOUW VAN LEVENS- MIDDELEN IN EIGEN TUIN.

EEN ERNSTIGE WAARSCHUWING.

ALLERWEGE gaan stemmen op om de bezitters van tuinen aan te sporen tot eigen verbouw van levensmiddelen. „Stelt alle grond beschikbaar, tuinen, braakliggend land, wegkanten, voor den verbouw van eten!”

Aangespoord door den schrik van dit oogenblik, nu Nederland werkelijk een tekort aan verschillende levensmiddelen heeft, gaat men ook inderdaad tot dien verbouw over!

Ik ach, dit verschijnsel hoogst ernstig, ik zie daarin een ramp van zeer grooten omvang!

En ik wil er hier nogmaals tegen waarschuwen geloof te slaan aan de roekeloze propaganda voor dezen verbouw!

Zeker, er kan iets gedaan worden en er had allang iets gedaan moeten worden, maar zooals men heden aan den gang is, zal alles uitloopen op mislukking en teleurstelling!

Talrijke oorzaken begunstigen deze propaganda en ik stel mij niet voor dat ik de uitvoering van dit roekeloze werk zal kunnen voorkomen. Toch zal het goed zijn dat er althans gewaarschuwd is en dat men dezen herfst weten zal dat deze reclame voor den eigen verbouw fout was, roekeloos en onverantwoordelijk!

Ik kan mij zeer goed begrijpen dat men onder de huidige pénibele omstandigheden zich laat verleiden tot dien verbouw, vooral waar de propaganda zelfs gesteund wordt door kringen van personen die wij meenen dat de toediening van overzigen. Ik neem echter de volle verantwoordelijkheid op me zelfs te waarschuwen tegen de „Haagsche” reclame: „verbouwt o.a. aardappels langs de wegkanten!”

Doch in „Buiten” behoort geen politiek thuis en ik zal dus kort en zakelijk aantonen waarom men in het algemeen op den verkeerden weg is en wat er wél nog gedaan kan worden.

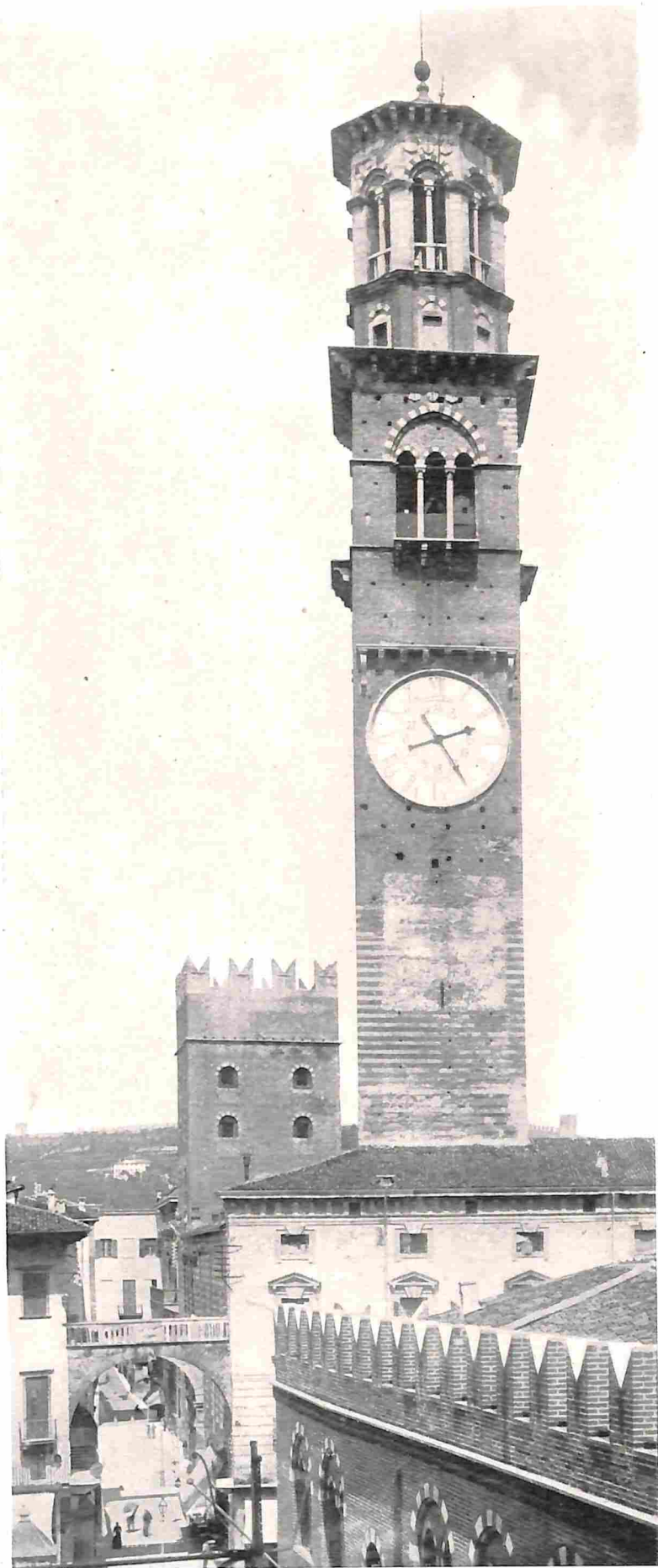
— Op dit oogenblik komen wij te kort granen, aardappels en peulvruchten, terwijl ook groenten schaarsch en duur zijn. Er ligt veel ongebruikte grond in Nederland en het is dus te begrijpen dat men dien wil beschikbaar stellen.

Verbouw van graan is daar natuurlijk uitgesloten. De zaaitijd is voorbij en die verbouw hoort te groote akkers, is zelfs onmogelijk op de bleke terreinen die wij hier bedoelen.

Dan raadt men aan aardappels te verbouwen!

Ik houd vol dat dit een verspilling is en absoluut onnoodig, ja zelfs gevaarlijk!

Hebben wij dezen herfst méér aardappels noodig dan normaal verbouwd worden? Neen, wij hebben ieder jaar overvloed en het tekort van dit oogenblik wordt niet veroorzaakt doordat Neder-



VERONA. TORENGEZICHT.

OP DEN ACHTERGROND DIE VAN HET „PALEIS VAN DEN KAPITEIN” MET ZWALUWSTAART-VORMIGE, D.I. Ghibellijnsche tinnen.

land te weinig verbouwd. Normaal voerde Nederland van 1907-1913 5 miljoen mud aardappels en 92 miljoen K.G. aardappelmeel, gemiddeld per jaar uit. In de oorlogsjaren 1914 en 1915 bedroeg die uitvoer resp. 6 miljoen en 3.5 miljoen aardappels en 117 miljoen en 108 miljoen K.G. aardappelmeel! In normalen tijd is er dus een reusachtig overschot.

Heden eten wij van den oogst van 1916. Deze bedroeg slechts ongeveer 60 of 70% van den normalen oogst, maar... toch is Juli-Augustus veel uitgevoerd en verwerkten de fabrieken toch nog ruim 10 miljoen mud.

De „stugge” handel onder regeeringscontrôle en het koude weer dezen winter, benevens het voorschrift dat de kleiaardappels voorloopig niet verkocht mochten worden, brachten zeer groote verliezen door bevroren en rotten.

Het tekort van heden is niet ontstaan omdat Nederland in 1916 te weinig aardappels verbouwd!

Hoe gaat het nu voor 1917? Overall worden veel eetaardappels

door de boeren verbouwd, dat lijdt geen twijfel. De minister heeft daar zelfs flinke prijzen voor beloofd! En ook in den herfst van 1917 zal de oogst veel grooter zijn dan Nederland voor eten noodig heeft.

Het is dus geheel overbodig om aardappels te verbouwen in eigen tuin en op heden braakliggende terreinen.

Poot men dáár nu aardappels dan smijt men groote hoeveelheden pootaardappels weg, waarvan heden vele menschen een maaltje konden krijgen. Ook komt de grondbewerking te laat omdat men nu aanstonds reeds poten moet en, wat vooral zwaar weegt, men heeft niet voldoende mest om een goeden oogst te kunnen verwachten. Ten slotte heeft deze verbouw veel arbeid noodig, arbeid die elders beter te gebruiken is. Wat is dus de conclusie?

Nu er tekort is, smijt men nog goede aardappelen weg en dezen herfst, als er overvloed is, oogst men met zéér veel kosten een kleine hoeveelheid die geheel overbodig is. De oogst zal klein zijn in verreweg de meeste gevallen omdat men niet in staat is aan de meest gewone eischen van dezen verbouw te voldoen.

Wat betreft den verbouw van verschillende groenten, zoo is ook dat in de meeste gevallen die hier bedoeld worden sterk af te raden!

Tuinbouw is een vak dat geleerd moet zijn en waarin men ervaring moet hebben! Meen niet dat ge aan de hand van een eenvoudig voorschriftje nu nog in staat zijt voor dezen zomer groenten te gaan verbouwen! De mest is duur en schaarsch en beter te gebruiken door de vaklieden, de arbeid levert in 90 pCt. van de gevallen teleurstelling! Het is vermorsen van geld, arbeid en zaad als ge nu nog Uw tuin voor dit doel wilt inrichten. En wat nog het belangrijkste argument is — het is ook alweer geheel overbodig! De export van groenten is reusachtig. Wij verbouwen op het normale bedrijf véél meer dan Nederland noodig heeft! Er is hier een betere raad te geven die méér helpen kan! Koopt in samenwerking, of wel door de gemeentebesturen in tijden van overvloed dezen zomer groote partijen groenten die allicht weer voor export bestemd worden en droog die, conserveer die voor den winter!

Dat beetje groente dat nu in die tuinen, waar niet verbouwd werd, kan geproduceerd worden, helpt niets, absoluut niets, als het niet mogelijk is beter dan vorige jaren te zorgen dat een groot gedeelte van de tijdelijke overschotten tegen lagen prijs voor ons eigen volk behouden worden!

Het is zelfverblindende te gelooven dat uw verbouw iets helpen zou!

Behoudt uw bloemen en heesters, laat u niet verleiden door een nood van dit oogenblik, een nood die *niet* veroorzaakt is omdat Nederland te weinig produceerde!

In 1916 is er ook tijdelijk schaarschte van aardappels geweest in Amsterdam b.v. De oogst van 1915 was toch wél goed. Al verbouwt men nu in eigen tuinen in Nederland groote partijen aardappels dan zal er nóg hongersnood kunnen komen. Die hongersnood is niet te voorkomen door uw moeite en zorg in uw tuin! Toch kan ik mij voorstellen dat men graag zelf zorgt voor zichzelf!

En dat is ook mogelijk als men dat doet practisch, eenvoudig zonder wegsnijten van groote hoeveelheden zaad, geld en arbeid, als men dat doet zoodanig dat men zeker is wát te oogsten van een product dat absoluut noodzakelijk is en waarvan wél te weinig verbouwd wordt op het normale bedrijf in Nederland.

Ik bedoel dringend aan te raden aan een ieder die de beschikking heeft over een hoekje grond, bruine boonen te gaan verbouwen! en

te waarschuwen tegen den eigen verbouw van aardappels en groenten.

Voor *bruine boonen* is *weinig* zaai-zaad noodig, het is dus geen verspilling op groote schaal zooals met aardappels, waarvan men heden bijna geen geschikte en goede poters kan krijgen.

Voor *bruine boonen* (of kievitsboonen) is *geen* mest noodig als men ze poot op nu gespitte gazons van gras in de tuinen. Spit dus nu onverwijld het grasveld in den tuin om, voorzooverre dat niet in de schaduw van boomen of huizen ligt! Blijf den gespitten grond harken en schoonhouden tot half Mei. De grond wordt zodoende nog vrij voldoende voorbereid.

Voor *bruine boonen* is dus *nog* genoeg tijd over vóór den zaaitijd die tusschen 15 Mei en 1 Juni valt. Voor aardappels is het te laat, om nog eenig goed succes te kunnen verwachten.

Voor *bruine boonen* is een *minimum* aan arbeid noodig. Het zaaien, schoonhouden en oogsten in den tuin gaat uiterst gemakkelijk.

Met *bruine boonen* op de grasvelden worden *geen* bloemen *vervangen*.

Bruine boonen groeien op *alle* zandgronden die eenigszins humusrijk zijn zoowel als op het veen en de klei.

Bruine boonen zijn *niet* leelijk in den tuin. Aardappels stinken in den herfst, groeien wild en bederven den tuin.

Door den verbouw van *bruine boonen* wordt de grond *beter*. Het volgend jaar kan men weer gras zaaien en zodoende het gazon verbeteren.

Bruine boonen oogsten *gemakkelijk*!

Bruine boonen leveren een *prachtig* voedsel dat gemakkelijk bewaard kan worden en allerlei ander voedsel, ook vleesch, desnoods vervangen kan.

Kort beschreven is de verbouw als volgt uit te voeren.

Zoo spoedig mogelijk het grasperk spitten en begin Mei harken, Na 15 Mei op afstanden van 1 meter paadjes maken van 25 cM. breedte, de grond daaruit op de „bedden” daartusschen brengen. Op die bedden drie rijen boonen poten op afstanden van 40 c.m. In de rij een afstand van 25 c.m. Gaatjes hoogstens 3 c.m. diep daarin één of twee boonen, al naar ze als zaai-zaad goed zijn en betrouwbaar. Gaatjes goed dichtdrukken. Land schoonhouden vrij van onkruid. Alleen op de paden loopen. Is het gewas geel en de peul dor met goed gekleurde boonen, dan de planten afplukken, in bossen binden van 8 of 10 stuks, aan de voeteinden met een touwtje en die bossen op zolder, droog en wat tochtig ophangen.

Naar mijn vaste overtuiging is dit voor alle leeken in den tuinbouw de eenige weg en nog wel een zeer zekere om in den eigen tuin een flinke hoeveelheid prachtig en noodig voedsel zelf te verbouwen.

Ik blijf ernstig waarschuwen tegen de groote verwachtingen die de meeste propagandisten van dit idee voorspiegelen! En ik

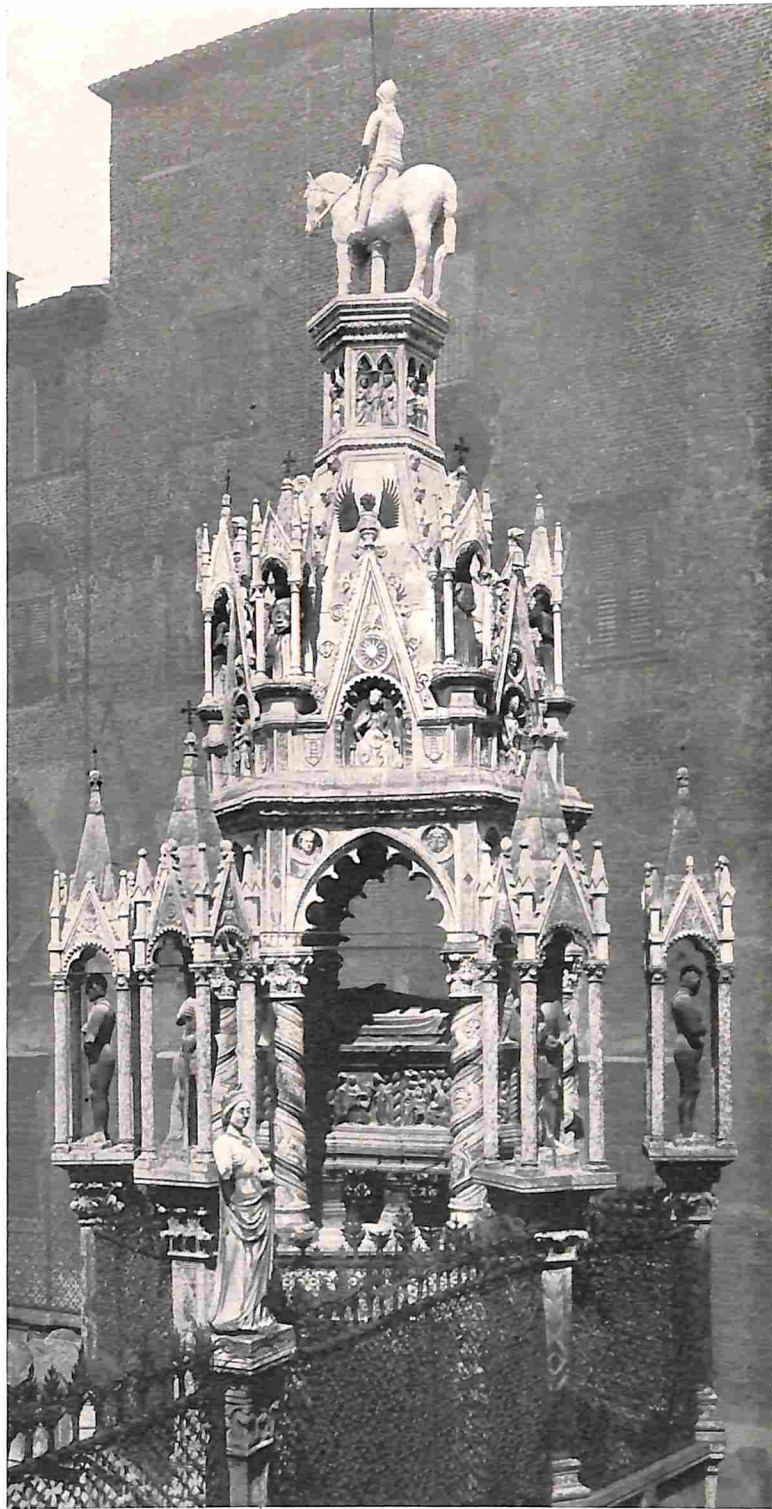
noem het onverantwoordelijk nu goed eten weg te gooien zonder voldoende kans op oogst en zonder dat die oogst zelfs noodig is.

Laat aardappels en groenten over aan den land- en tuinbouwer die zijn akker klaar heeft, de mest ervan gestrooid, de arbeid beschikbaar en die dat werk kent! Alle geliefhebber is nu aanleiding tot noodeloze verspilling.

* * *

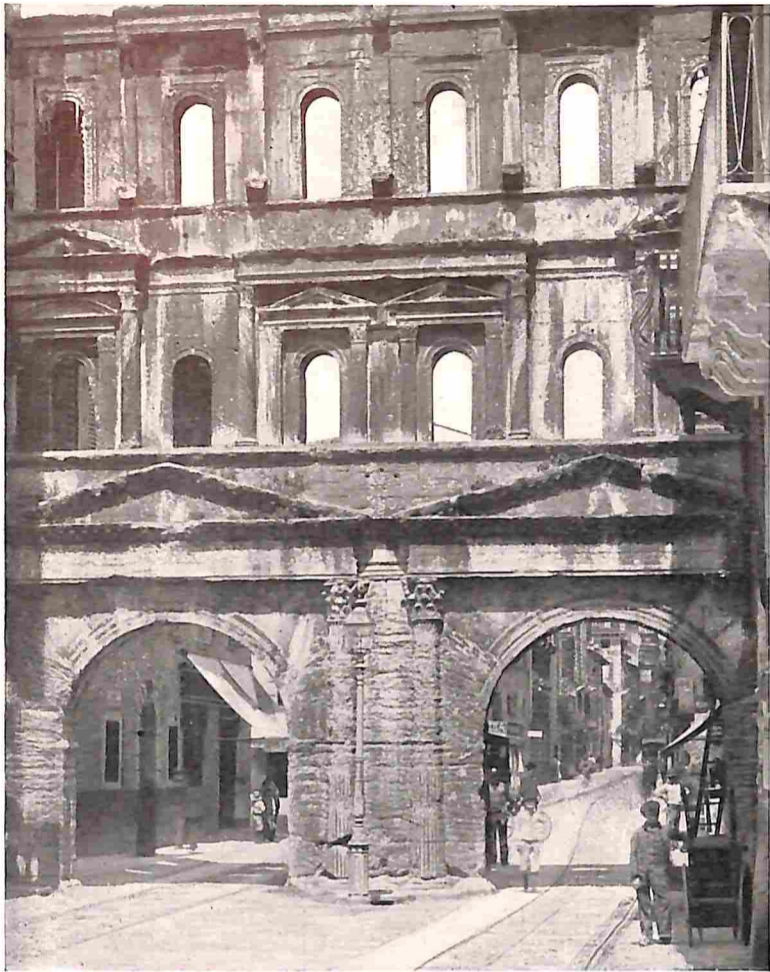
Wilt ge beslist zelf wat doen in het belang van U zelf voor den volgenden winter. Acht gij zulks noodig? Neem dan den eenigen weg die voor u eenige kans heeft en verbouwt bruine boonen op het direct te spitten grasveld!

Tal van gemeenten, tal van particulieren, die zulk werk vroeger nooit deden, verspillen nu goede eetaardappels, veel geld, veel



VERONA.

EEN DER GRAFMONUMENTEN DER SCALIGERS (TER EERE VAN MASTINO II DELLA SCALA) 1351 OP HET PLEIN VAN SINTE MARIA DE OUDE.



VERONA.

PORTA DEI BORSARI, STADSPORT GEBOUWD DOOR KEIZER GALLIENUS IN 265.

arbeid voor een hopeloos doel en absoluut onnoodig! Een ogenblik schrik heeft zodoende nog veel ernstige gevolgen!

P. H. BURGERS.

Naschrift van de Redactie. Het bovenstaande verklaart, waarom wij niet voldoen aan het reeds eerder tot ons gericht verzoek, den dilettant-verbouwers van levensmiddelen met wenken ter zijde te staan. Men leze ook de hieronder geplaatste „boekbespreking”, waaruit blijkt, dat onze medewerker Witte het in hoofdzaak geheel met den heer Burgers eens is.

Boekbespreking.

B. BOON. Iedereen Tuinier in Oorlogstijd. Amsterdam Gebros. E. en M. Cohen.

Dit boekje kan veel nut, maar evenzeer veel kwaad stichten; dat hangt af van de handen, waarin het komt. Door Z. E. den Minister van Landbouw is een oproep gedaan aan alle Nederlanders om voedselgewassen te gaan kweken. Deze oproep heeft ingang gevonden, zoozeer zelfs, dat er thans neiging bestaat tot een niet geringe overdrijving in deze richting, waartegen wij het onzen plicht achten met klem te waarschuwen. Waar dit boekje zijn ontstaan aan deze overdrijving te danken heeft, daar kunnen wij het niet anders dan met gemengde gevoelens aankondigen.

Er kan toch, naar onze meening, niet genoeg op gewezen worden, dat voor voedselgewassen zooals boonen en erwten, aardappelen en groenten, een lichte en luchtige standplaats hoofdvereischten zijn en dat de beste grond er nog niet genoeg voor is.

Deze grondbeginselen van den groentekultuur zijn den schrijver zeer goed bekend, want hij wijst er in zijn boekje herhaaldelijk op.

Er is echter meer. De hoeveelheid zaaizaad en pootaardappelen is dit jaar in ons land *zeer beperkt*, zoodat het ieders plicht is er naar te streven, dat er van deze geringe hoeveelheid niets verloren gaat; er moet voor gezorgd worden dat iedere zaaiboon en iedere pootaardappel zijn behoorlijke opbrengst geeft. Om hiertoe te komen moet er tegen gewaakt worden, dat zij in onbekwame handen geraken en op ongeschikte gronden worden uitgeplant.

Wij vreezen nu, dat het boekje van den heer Boon bij velen het denkbeeld zal doen rijzen hun stadstuintjes met voedselgewassen te betelen en zijn er van overtuigd, dat het dan veel kwaad zal stichten, omdat in zulke tuintjes de opbrengst minder zal bedragen dan het zaad dat men uitzaaide. Ook dit weet de schrijver heel goed, want in zijn voorwoord wijst hij er zelf op; jammer daarom, dat hij in zijn inleiding deze waarschuwing verzwakt in plaats van versterkt en het boekje onder een geheel verkeerden titel in den handel gaf.

Neen, iedereen mag geen tuinier zijn in dezen oorlogstijd. Slechts hij mag dat wezen, die een daartoe geschikt terrein bezit, die reeds eenige kundigheid in dit opzicht opdeed. Zulke tuiniers kunnen wellicht succes hebben en medewerken om de hoeveelheid voedsel in ons land te verhoogen en in handen van dezulken zullen wij dit kleine boekje gaarne zien, want voor hen zal het een goede gids blijken.

De inhoud is beknopt en uiterst duidelijk, de schrijver heeft zich van alle vaktermen onthouden, waardoor het boekje voor ieder begrijpelijk is, het behandelt voornamelijk groenten, die iedereen kweken kan, hoewel wij het kweken van Andoorn, Pastinaken en Witloof er niet in op zijn plaats achten; ook het hoofdstuk tuinieren zonder tuin ware beter achterwege gebleven. Gaarne hadden wij echter, in de tegenwoordige omstandigheden, wat meer aandacht gewijd willen zien aan de behandeling van versch gebroken weiland met vermelding van de daarbij voorkomende euvelen.

Naar den inhoud zouden wij het boekje van den heer Boon met instemming hebben begroet, doch het doel, waartoe het nu wordt uitgegeven, kunnen wij niet anders dan gevaarlijk achten en wij wenschen het dan ook alleen in handen van hen, die het met succes kunnen gebruiken.

E. TH. W.

EEN HANDIG OPERATEUR.

(Slot).

LAAT ons thans zien wat de proef ons leert.

De manier van opereeren is wel zoo eenvoudig mogelijk. Het komt er slechts op aan met een naald, of nog beter een scherpe metalen schrijffpen een druppel van 't een of andere bijtende vocht te brengen in de zenuwcentra van de borst, door 't insect een lichten prik te geven in de geleiding van den prothorax, vlak achter het voorste paar pooten. Het vocht, waarvan ik me bediend heb was ammonia, maar 't is duidelijk, dat elke andere vloeistof, met gelijke krachtige werking, hetzelfde resultaat zou opgeleverd hebben. Die uitslag mijner operatiën verschilde, al naar mate ik de proef genomen had op soorten met aanliggende of met verwijderd liggende zenuwknopen. Van de eerste categorie experimenteerde ik eerst met den heiligen pillenkever en met den mestkever met het lange borststuk; met den bronskleurigen Buprestis, en ook met snuitkevers, speciaal den Cleonus, waarop de held van dit verhaal gemeenlijk jacht maakt. Wat de tweede soort betreft, nam ik Carabiden, zooals de gouden loopkevers, de Procrusten, de Chlaeniussen, de Sphodrussen en de Nebrio's; en Boktorren, zooals Saperde's en Lamia's; ook Zwartlijven (Tenebrioniden) zooals de Blops, Scaura's en Asiden.

Bij de Mestkevers, de Prachtkevers (Bupresten) de Snuitkevers was 't resultaat niet minder, dan na den steek door den cerceris toegebracht, elke beweging hield onmiddellijk op, geen stuip-trekking was meer te zien, zoodra het noodlottige drupje het zenuwcentrum bereikt had. Maar hiermee houdt de overeenkomst



VERONA.

DE GROENMARKT. OP DEN ACHTERGROND DE „LEEUVAN SINT MARCUS" EN HET PALEIS DER FAMILIE MAFFEI.

niet op, die er bestaat tusschen 't effect, verkregen door den angel van 't hymenopteer en dat, hetgeen de met ammonia vergiftigde pen heeft veroorzaakt. De door mij op kunstmatige wijze gestoken dieren, behouden, ondanks hun volkomen onbeweeglijkheid, gedurende drie weken, een maand, soms nog langer, de natuurlijke buigzaamheid aan alle gewrichten en den normalen onveranderden toestand der ingewanden. Bij hen heeft de ontlasting gedurende de eerste dagen even geregeld plaats als onder gewone omstandigheden, terwijl de bewegingen door den electrischen stroom op te wekken zijn; kortom, ze gedragen zich precies als de slachtoffers van den cerceris. Daar men nu onmogelijk aan dat uitgestorte druppeltje zulk een bederfwerende kracht kan toeschrijven, dat het insect zoo lang geconserveerd blijft, moet men elke gedachte aan een antiseptisch vocht laten varen, en toegeven, dat het dier ondanks zijn absolute onbeweeglijkheid, toch inderdaad niet dood is, maar dat het nog een levensvonkje behoudt, dat het organisme nog eenigen tijd in stand houdt en het eerst later aan de ontbinding prijs geeft. In enkele gevallen echter had de verdoovende werking van de ammonia slechts de verstijving der pooten ten gevolge gehad en behielden de sprieten nog zooveel beweeglijkheid, dat ze zich zelf nog na een maand bij de minste aanraking krachtig terugtrokken. Deze beweeglijkheid der sprieten is geen zeldzaamheid, ik heb die ook waargenomen bij de door den cerceris gekwetste snuitkevers. De inenting met een drupje ammonia doet dadelijk elke beweging bij de Mestkevers, de Bupresten en de Snuitkevers ophouden, maar 't lukt niet altijd, het dier te brengen in den toestand, dien ik zoo even geschetst heb. Is de wonde te diep, of het drupje vocht te groot, dan sterft het slachtoffer inderdaad en is, na twee of drie dagen, een in staat van ontbinding verkeerd cadaver. Is daarentegen de prik te zacht geweest, dan komt het dier, na algeheele verdooving van korteren of langeren duur, weer bij en verkrijgt, al is 't dan ook niet volkomen, wederom de beschikking over zijn organen.

Bij de coleopteren der tweede categorie, dus bij die, welke borst-gangliën verwijderd van elkaar liggen, is 't effect, door de ammonia verkregen, geheel anders. De loopkevers betoonen zich in deze 't minst kwetsbaar. Een prik, die een forschen pillenkever verlamd zou hebben, veroorzaakt bij de loopkevers van middelmatige gestalte niet veel meer dan hevige en onregelde stuip-trekkingen. Langzamerhand komt het dier tot kalmte, en na eenige uren van rust keeren zijn gewone bewegingen terug, precies alsof er niets gebeurd is. Herhaalt men die proef bij hetzelfde individu, tot twee, drie, vier maal toe dan verkrijgt men steeds hetzelfde resultaat, totdat tengevolge van de te ernstige wonden het dier inderdaad bezwijkt, hetgeen aanstonds aan de verdroging en de verrotting van het object te merken is.

De zwartlijven en de boktorren betoonen zich veel gevoeliger voor de werking van de ammonia; een enkel druppeltje van 't bijtende vocht maakt hen aanstonds gevoelloos en na eenige stuip-trekkingen schijnt het dier dood te zijn. Maar die verlamming is bij leden van deze families slechts tijdelijk; langzamerhand keeren de bewegingen terug weer even krachtig als voorheen. Alleen als de dosis ammonia tamelijk groot is, blijven de bewegingen voor goed weg, maar dan is het dier ook inderdaad dood, en gaat dan ook weldra tot ontbinding over.

Het is dus onmogelijk door deze bewerking, welke bij de kevers met vereenigde zenuwknoopen zoo doeltreffend is, een totale en blijvende verlamming teweeg te brengen bij de kevers met gescheiden gangliën, men kan dan slechts een tijdelijke paralyse veroorzaken, die nog denzelfden of den volgenden dag verdwijnt.

Ik meen hiermee voldoende aangetoond te hebben, dat de Cer-

ceris-soorten, die op Coleopteren jagen, zich bij hun keuze door een diepgaande physiologie en een wetenschappelijke anatomie laten leiden. En mochten er misschien menschen gevonden worden, die meenen, dat zulks aan toevallige omstandigheden moet toegeschreven worden, dan neem ik de vrijheid, daartegen als mijn meening aan te voeren, dat het onmogelijk aan te nemen is, dat een dergelijke overeenstemming door het blinde toeval wordt verklaard.

J. H. FABRE.
(vert. d. P. G.)

Ook bij ons komt een Cerceris voor die met snuitkevers fourageert, t.w. C. arenaria.
S. L.



EIEREN VAN DEN KIEVIT.

Wij plaatsen hierboven een afbeelding van kievitseieren, om het verschil met de hieronder afgebeelde grutto-eieren te doen uitkomen. Hiermee herstellen wij tevens een vergissing in het vorige nummer, waar op blz. 165 boven het zelfde onderschrift tot onzen spijt een cliché van eieren van den slobeend is afgedrukt.

IN 'T LAAG.

OP mooie lentedagen houd ik ervan, 'n vrij uurtje de Geldersche Vallei in te gaan, om me er in de rijke dieren- en plantenwereld te verlustigen of in een uurtje bij m'n vriend Kees de scheper door te brengen. Die weet altoos iets nieuws te vertellen over z'n schapen, hoe de kievit van 't jaar gelegd hebben, of het hooge water veel schade aan 't strooingland heeft gedaan, hoeveel lammeren hij dood heeft in dit seizoen, welk schaap 'n drieling heeft gehad en hoe 't bij z'n getrouwde zuster in Amsterdam was, daar hij eenmaal in den winter heengaat. En als we uitgepraat zijn, is de oorlog ons een onuitputtelijke bron van onderhouding, maar ik voor mij heb het liever over alles, wat in Kees' uitgestrekte terrein is te vinden.

Daags na Paschen, toen de lucht heelemaal blauw was en de zon scheen, dat de natte veenweiden in de koesterende warmte dampen, kwam ik op de fiets door 't veld, om eens naar de gele kwikstaartjes uit te kijken en zag ik den scheper in de peppellaan hoeden. Rondom liepen de ooiën met de lammeren te weiden, geel en wit vlekend op het groene gras van den binnenweg.

Kees stond op z'n kluitschop te leunen, de ruwharige hond rende onvermoeid op en neer langs den kant, en de gele kwikstaarten, die ik zocht, waren hier in de buurt der schapen in méér dan een paartje te vinden. Ze zaten vlak bij de dieren, jacht makend op de insecten, die er door opgeschrikt werden, en zittend op het hek langs den slootkant.

„Zoo meneer, bijje weer 's opte voegels uut” begroette me de scheper, die mij met den kijker zag manipuleeren.

„Jao Kees, de akkermantjes zin d'r weer, jong. 't Wordt noe veurjaar!” antwoordde ik en ging 'n poosje bij 'm op den dam staan, waar je uren ver over 't land keek.

In de verte schitterde blank het water der Grift, dat door de vele regendagen bijzonder hoog was. Ook verderop, het Noorden in, was alles nog overstroomd.

„Veuls te veul nattigheid fan de jaor” zei Kees, die mij naar 't glinsterende vlak zag kijken „slecht veur de kiefte en gieto's. D'r zin haost niks gin eier en weinig voegels ok, de soldaote zeuke hier iedre middag, mer wat ze viende is niet de meujte weerd. De grond trekt te veul op en ik gleuf datte diere meer op 't hoog antrekke, waar ze dan ok veur zooveer geliek an hen.”

Inderdaad vlogen er slechts weinig kievit en nog minder grutto's rond. Twee militairen uit het dorp aan den heuvelrand waren kris-kras 't weiland aan het afzoeken, maar 't resultaat was pover, naar me later bleek.

't Is wel jammer, dat er niet, evenals vorige jaren, wat meer grutto's in het Laag zijn, want hun aanwezigheid verlevendigt en stoffeert dit groote, eenzame, haast troosteloze gebied op voortreffelijke wijze, beter nog dan de kievit of de weinige tureluurs, om van de piepers, kwikstaartjes en leuweriken maar niet eens te spreken. Een oek van Don Quichotfiguren herinnerende stomme kemphanen die altoos op den verbindings-



IN 'T LAAG.
GRUTTO BIJ ZIJN NEST MET EIEREN.



GROENVOEDERSILO'S.

GROENVOEDERSILO MET EEN INHOUD VOOR BIJNA 200000 K.G. SILAGE, AAN EEN KOESTAL AANGEBOUWD.

landweg hun nooit beëindigd tournooi spelen, moeten, hoe plezierig ze ook den vogelvriend door hun „faits et gestes” stemmen, het in vroolijke ongebondenheid en blijde voorjaarsopgetogenheid tegen deze roerigste aller weidevogels glad afleggen.

Toen ik den schaapherder tot daar begeleid had, waar de zandweg naar de kooi leidt en we scheidden, ging ik nog een poosje de lage, sieperende vlakke op. De avond daalde over de landen en de ondergaande roode zon tintte de weinige wolken goud aan de gekartelde randen. Vereenzaamd kwaakt een enkele kikker, een haas huppelt naar den verwaarloosden roggeakker, een pieperpaar lokt klagend op 't prikkeldraad en 'n gele kwikstaart tript op den bruinzwarten slootmodder. Voor den laatsten keer roept de koekoek in de wilgenboschjes, maar voor de zon als een vurige bol achter de Utrechtsche heuvels is gedoken, om morgenvroeg weer boven de Geldersche te verschijnen, houden de grutto's nog een spelevlucht boven hun domein, dat sponsachtig beweegt onder mijn voeten.

Hoog door de avondlucht zeilen en vliegen vier, vijf vogels op onvermoeide wieken, nu ginds boven de Grift, dan uitwaaiend tot haast op de gouden dotters of de roomblanke kikkerbeetbloemen, daarna weer onder luid en melodius grieto-grieto-grieto elkander najagend en plagend, waarbij nu eens de witte onderzijde met den zwart-gestreepten staart en de naar achteren gestrekte waadpooten, dan weder de warm-bruine bovenkant in den laatsten zonnegloed opblinkt. En als er een neerstrijkt in 't weiland of, mooier nog, op een hekpost, dan houdt hij nog enkele seconden de sierlijke vleugels wijdopen naar boven uitgeslagen, zoodat de spierwitte onderveertjes oplichten tegen den donkeren achtergrond. Sterns hebben ook zulke manieren.

In houding en figuur herinnert deze expressieve vogel mij altoos onweerstaanbaar aan den ooievaar; hij heeft haast net denzelfden vorm en kan even bedachtzaam als adebar door 't gras stappen. Alzoo 'n octaaf-editie, 'n verkleinde uitgave van den ooievaar.

Maar wat de laatste aan stemgeluid derft, heeft de grutto in dubbele mate gekregen.

Wieto — wieto — wieto roept hij monter en dan wat klagender en gerekter grie..to grie..to grie..to, heel mooi en welluidend om aan te hooren. Het doet me even denken aan een aardig verhaaltje, dat ik eens vernam en hier oververtel, in 't bijzonder voor mijn Friesche vrienden. 't Is zoo:

Een boer was een paar schapen kwijt geraakt en toen hij er 's morgens op uittrok om ze terug te vinden, zat er een vogel op 't weidehek te roepen: grieto grieto („ik groet je!”)

„Dank je” mompelde de boer „zeg maar liever, waar ik m'n schapen vinden kan!”

„Ik wiet ze, ik wiet ze” gierde de vogel plagend en vloog voor hem uit. De boer er achteraan.

„Twie-ë twee-ë” riep de grutto, om er den moed in te houden bij den zoekenden scheper.

„'t Komt uit hoor, je weet 't en ik volg je” antwoordde opgeruimd de boer.

„Wiette, wiette, wiette!!!” klonk het even later.

„Nee” zei de boer „nou ben je de plank mis hoor, want er was één zwarte bij!” En ging zijns weegs.

Vindt ge dit geen aardig verhaaltje? Ook nuttig, want ge kunt er de voornaamste geluiden van den grutto door onthouden.

Ik zal het eens aan Kees de Scheper vertellen, als ik weer bij hem kom in 't Laag! Schapen en grieto's, dat is net iets voor hem. Voorjaar 1916. A. B. WIGMAN.

GROENVOEDERSILO'S.

OOK de landbouw heeft zijn nieuwe vindingen en merkwaardig vernuftige werken, en telken jare kan men weer wat nieuws aantreffen, waarmede de mensch de natuur steeds hogere productie afdwingt.

Met steeds betere machines en werktuigen weet de mensch het landbouwbedrijf te voorzien en dit daardoor minder risico te geven en grootere rentabiliteit.

Voor een groot deel komen die nieuwe vindingen uit Amerika, het nieuwe land der onbegrensde mogelijkheden. Gebrek aan arbeidskracht en de echte pioniers-durf zijn aanleiding tot het ontstaan dier nieuwe vindingen.

Zoo heeft Amerika de zelfbindende graanmaaimachines geleverd en de motorploegen. Hervormd voor de toestanden in de Oude Wereld zijn vele Amerikaansche vindingen van groot belang voor den Europeeschen landbouw geworden.

De laatste jaren vindt nu de z. g. groenvoedersilo zijn weg naar Europa. In Duitschland zijn er een tiental gebouwd en ook hier te lande zijn ze aangelegd (Drie op het Landgoed Johanna-Hoeve bij Oosterbeek).

Voor de winter-stalvoeding der koeien maakt men meestal gebruik van hooi, bieten en krachtvoeder (veekoeken enz). Het eigen bedrijf levert de voederbieten en het hooi.

Nu is echter de hooioogst nogal riskant en de verbouw van voederbieten op vele grondsoorten nogal duur. Bovendien levert het akkerbedrijf veel groen gewas dat niet gehooid kan worden en dat dan gekuild wordt en geperst onder een laag grond en waardoor dan het z. g. persvoeder ontstaat, ook wel silage genoemd. De boer graaft een kuil waarvan de bodem boven de grondwaterspiegel moet liggen. Hierin spreidt hij het groen, gras, klaver, bietenblad enz. uit. Het wordt eenigszins aangestampt. Bietenblad laat men ook wel eenvoudig op hoopen zetten. Vervolgens wordt de kuil afgedekt met grond en komt er een dikke laag aarde op, om voldoende drukking te krijgen.

In het groene blad ontwikkelt zich warmte. Er ontstaan gistingen en bij de juiste temperatuur melkzure gisting die het meest gewenscht is. Blijft de temperatuur te laag b. v. als het blad zeer nat is, of als men er te spoedig de laag grond oplegt, dan ontstaat azijnzure gisting en smaakt de silage zuur. Wordt de temperatuur te hoog bij hevige broei of als er te weinig grond op komt, dus te veel lucht erbij kan komen, dan verrot en verkoolt zelfs de groene massa.

Het bereiden van persvoeder is dus een nogal nauwkeurig werkje, waarbij de boer moet oppassen.

De huisvrouw die dit leest zal onmiddellijk denken aan haar inmaak van zuurkool. Ook hier gaat het groene blad, rauw in de pot, en bovenop legt men een plankje met een paar steenen. Slechts wordt hier zout bijgevoegd, hetgeen trouwens de boer ook in sommige gevallen doet.



GROENVOEDERSILO'S.

MAÏSBOUW OP HOOGEN ZANDGROND NABIJ WOLFHEZE.

De Amerikaan begreep direct deze overeenkomst. Hij bouwde bij zijn boerderij een groot houten vat, de z. g. groenvoedersilo. Later werden deze silo's van steen en beton gemaakt.

In hoofdzaak gebruikt de Amerikaan maisbladeren en lucerne (alfalfa) in groenen toestand.

Deze bladen worden fijngehakseld en door middel van een blaasinrichting of transportband boven in den toren gebracht. De toren wordt zodoende langzamerhand van beneden naar boven gevuld.

De gewenschte gistingen treden op en het voeder levert voor de onderste lagen zelve de noodige druk en luchtafsluiting. Het zakt stevig in elkaar en tenslotte wordt het bovenop belast met een laagje grond.

Door middel van uitneembare luiken wordt bij voeding steeds het bovenste laagje afgeschept en uit den toren geworpen. Het valt dan door een koker in den stal. Door iederen dag een laagje van 5c.M. dikte eruit te nemen voorkomt men bederf van de silage.

De toren is nu 10 meter hoog. Door dat dagelijks 5 c. M. gevoederd wordt heeft men voor 200 dagen voldoende, dus juist voor de 200 staldagen in den winter!

Silage-voeder lusten de beesten buitengewoon graag, vooral als het uit maïsplanten bestaat. Het is sappig en makkelijker verteerbaar dan het droge hooi of stroo-haksel, het komt meer overeen met het natuurlijke zomervoeder.

Bovendien kost de oogst minder arbeidsloon en is hij niet meer afhankelijk van het weer. Groote partijen groene afval en laat gegroeide plantenmassa's, zooals gras, klaver, serradilla enz. enz. bederven nu niet in den langen winter maar worden tot een smakelijke lichtverteerbare „winterpot" bereid!

Op vele plaatsen hier te lande, en wel vooral op de hoogere zandgronden blijkt het nu dat de maïsplant buitengewone voordelen geeft. Op enkele hectaren land verbouwt men groote kwantiteiten maïs. Wel wordt de maïs niet rijp maar hij levert een prachtige silage en de verbouw van hooi en mangels waarvoor grootere akkers noodig zijn en waarbij men meer risico heeft, kan nu vervangen worden door den verbouw van maïs.

Men gebruikt nu een soort uit een warm klimaat, dat groote groene massa's geeft. Tot heden leek de Virginische Paardentand maïs de beste soort. Hoeveelheden van 100,000 K. G. per H. A. zijn bij den oogst zeer gewoon. De afb. op blz. 179 laat overigens duidelijk zien hoe welig de maïs ook hier te lande op groote akkers groeien kan. Door middel van den maïsverbouw en het ensileren in torens is het nu mogelijk ook op hoogere zandgronden voldoende zeker groote kwantiteiten wintervoeder voor koeien te verbouwen en ook op bedrijven met beteren grond kan dit systeem voordelen hebben. Op een zeer kleine oppervlakte kunnen nu veel koeien gehouden worden en allicht zal dit feit de Amerikaansche groenvoedersilo ook ingang doen vinden op melkbedrijven nabij groote steden waar de grond dus zeer duur is en de melk hoog in prijs.

Het slordige dure werk in kuilen in den grond wordt nu vervangen door dit systeem waarbij wel ineens een zeker kapitaal vereischt wordt maar dat jaarlijks groote bezuinigingen en veel grooter zekerheid op welslagen biedt.

De eerste foto is genomen op het Landgoed Johanna-Hoeve nabij Oosterbeek, waar een kleine 200 stuks vee op deze wijze gedurende den ganschen staltijd gevoederd worden. Met een drietal silo's en ongeveer 20 H. A. maïsverbouw is dit mogelijk en houdt men zelfs een flink kwantum over voor reserve in een mogelijk drogen en schralen zomertijd. Tegenover den hooi- en voederbieten verbouw geeft dit Amerikaansche systeem aldaar een belangrijk voordeel.

P. H. BURGERS.

HET AMERIKAANSCH E DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.

(20)

(Geautoriseerde Vertaling).

TOM Fleitman was werkelijk verbaasd, toen Elinore Club met de dames van het Bestuur verscheen. Zij overhandigden hem een adres met gelukwenschen, dat achthonderd twee en dertig handteekeningen bevatte. De tijd had ontbroken, om er meer bijeen te krijgen.

Er werden eenige plechtige toespraken gehouden, waarbij de sprekers er hun buitengewone vreugde over te kennen gaven, dat hun president van de zware ziekte hersteld was, die hij zich door zijn voortdurende zorgen voor den bloei van den Bond voor ethische huwelijks hervorming op den hals had gehaald.

„In naam van Patrick Peppercorn dank ik u!" zei Tom met een lichte buiging.

Elinore Club trok haar wenkbrauwen te samen. De dames van het bestuur wisten reeds, wat dit te beteekenen had, en namen de zaak verder niet tragisch op. Ze hadden zich nu met eigen ooren overtuigd, dat Mr. Peppercorn nog zoo nu en dan dacht, dat hij niet zich zelf was. Dat was een klein gebrek, dat langzamerhand wel zou verdwijnen. En zij lachten hem vriendelijk toe.

„Mr. Peppercorn," vroeg de vice-voorzitster, die in den tusschentijd de zaken van den Bond had geleid, „wanneer kunnen wij u weer op het bureau verwachten?"

„Mij?" vroeg Tom ontsteld. „Wat moet ik op het bureau voor ethische huwelijks hervorming doen? Uw streven is mij zeer sympathiek, maar ik ben toch te weinig van de zaken op de hoogte, om u daarbij in iets van dienst te zijn. En er zal u wel niets anders overblijven, dan dit werk, zoolang Mr. Peppercorn afwezig is, op de schouders van een ander te leggen."

„U hoort het, dames!" liet Elinore Club op gedempten toon zich hooren. „Meneer de voorzitter is voorloopig nog niet in staat, de leiding op zich te nemen. Ik stel daarom voor, de plaatsvervangende leiders voorloopig nog met de waarneming der zaken te belasten."

Nog vóór iemand tijd gevonden had om zijn meening over dit voorstel te zeggen, ging de deur open en traden Evangeline Cravath en Maggie binnen. De jaloezie had haar naar hier gedreven.

„Mr. Brown!" stelde Elinore Club een jongen man voor, die zich tot dusverre zeer schuchter op den achtergrond gehouden had. De besprekingen schenen hem niet recht begrijpelijk geweest te zijn; hij was klaarblijkelijk niet meer dan een persoonlijk aanhangsel van Elinore Club. Zijn jas was van de nieuwste snit en zijn manieren waren onberispelijk. Hij deed eenigszins denken aan een jongen, maar goed gedresseerden New-foundlander. Zijn domheid was in Chicago spreekwoordelijk, maar ook zijn schoonheid. Hij was een mooie jongen van negentien jaar.

Evangeline Cravath nam haar lorgnon en monsterde hem. „Uw nieuwste aanwinst!" merkte zij boosaardig op.

„Jawel!" antwoordde Elinore Club nog boosaardiger. „Men heeft mij zijn opvoeding toevertrouwd. En hij maakt reeds goede vorderingen."

„Gaat u vooral daarmee door," zei Evangeline Cravath, en zich tot de andere dames wendende sprak zij: „Willen de dames er aan denken, dat Mr. Peppercorn zich nog altijd zeer in acht moet nemen?"

Tom knikte bevestigend met een pijnlijken glimlach.

De dames begonnen hierop afscheid te nemen; ook Mr. Brown maakte zijn buiging en trok af.

„Tot ziens!" zei Elinore Club tot Evangeline Cravath, en ging zitten. „Ik heb met Patrick nog een en ander te bespreken, waarbij uw tegenwoordigheid slechts storen zou!"

„Jawel!" knikte Tom dadelijk zeer bereidwillig.

„Oom Patrick, je gedraagt je afschuwelijk!" riep Maggie boos en liep weg.

„U zult nader van me hooren!" dreigde Evangeline Cravath.

„Iets goeds, naar ik hoop!" lachte Elinore Club. „Ik blijf trouwens maar vijf minuten. Het is heelemaal niet noodig, dat u uw personeel aan het sleutelgat laat luisteren".

De deur viel met een klap in het slot, en Tom was met zijn tante alleen.

„Kom dichterbij!" fluisterde zij heel zachtjes. „Zij laat toch iemand luisteren, als zij het niet zelf doet. Ik heb een prachtig plan bedacht om van haar af te komen. Denk eens aan dien goeden David Masterman Brown."

„Ik hoop toch niet, Elinore..." sprak Tom, vermanend zijn vinger opheffend.

„Je bent jaloeersch, Patrick!" lachte zij zachtjes. „Maar ditmaal ten onrechte. Deze David Brown is een aardige jongen. Hij is familie van de Brown's uit Boston, die zoo ongeveer 300 miljoen hebben".

(Wordt vervolgd).



Foto C. Steenberg.

DE LENTE, DIE OP ZICH WACHTEN LAAT.
AMSTERDAMSCH E GRACHT OP 3 APRIL 1917.